VAD-leerlingenbevraging

in het kader van een drugbeleid op school

Syntheserapport schooljaar 2010-2011

Colofon

Auteur

Sarah Melis, stafmedewerker VAD

Redactie

Ilse Bernaert, stafmedewerker VAD
Johan Rosiers, stafmedewerker VAD
Marijs Geirnaert, directeur VAD

Verantwoordelijke uitgever

F. Matthys, Vanderlindenstraat 15, 1030 Brussel
Wettelijk depotnummer: D/2013/6030/3

VAD, Vereniging voor Alcohol- en andere Drugproblemen vzw
Vanderlindenstraat 15, 1030 Brussel
T 02 423 03 33 | F 02 423 03 34 | vad@vad.be | www.vad.be

INHOUD

INLEIDING

Adolescentie is de periode bij uitstek waarin jongeren geconfronteerd worden met drugs en druggebruik. Hierbij denken we niet alleen aan cannabis of andere illegale drugs, maar vooral aan de legale genotmiddelen alcohol en tabak. Jongeren zijn dus een belangrijke doelgroep voor preventieve acties en het onderwijs is de sector bij uitstek om hen te bereiken. Dit behoort dan ook tot de vakoverschrijdende eindtermen van het secundair onderwijs: scholen moeten hun leerlingen de risico's van genotsmiddelen leren kennen en hen hier assertief mee leren omgaan. Toch is dat niet zo eenvoudig: verschillende jongeren springen op heel verschillende manieren om met genotsmiddelen en het experimenteergedrag vindt zowel binnen als buiten de schoolmuren plaats.

Sinds 1998 heeft VAD van de Vlaamse overheid de opdracht gekregen om preventie op school te stimuleren en te ondersteunen. Hiervoor wordt gewerkt met 'Een drugbeleid op school'. Een gezondheidsbeleid op school kent vier pijlers: regelgeving, educatie, structurele maatregelen en begeleiding[1]. Door systematisch werken volgens deze 4 pijlers, vervullen scholen hun pedagogische taak, nemen zij duidelijke standpunten in rond de omgang met genotsmiddelen op school en zijn zij voorbereid op eventuele problemen op school ten gevolge van alcohol of druggebruik.

Naast het draaiboek 'Een drugbeleid op school' en diverse educatieve pakketten, is de VAD-leerlingenbevraging onderdeel van het preventieve aanbod naar scholen toe. De bevraging biedt de deelnemende scholen een zicht op het middelengebruik van de leerlingen (frequentie en hoeveelheid van gebruik, motieven, houding van vrienden, beschikbaarheid van illegale drugs...). Er wordt gepeild naar het tabak-, alcohol-, cannabis en ander illegaal druggebruik en er worden vragen gesteld rond gamen en gokken. De bevraging is bovendien opgesteld volgens dezelfde pijlers als een gezondheidsbeleid. Dit geeft scholen de kans te horen wat er leeft onder de leerlingen. Door een analyse van de beginsituatie kan een school gericht zijn drugbeleid ontwikkelen, bijsturen of evalueren.

Jaarlijks nemen ongeveer 70 tot 80 scholen deel, waarbij alle leerlingen bevraagd worden. Dit geeft een unieke mogelijkheid om ook op Vlaams niveau het middelengebruik bij jongeren te monitoren. In dit rapport vindt u de resultaten van de leerlingenbevraging uit het schooljaar 2010-2011 volgens een steekproef conform de Vlaamse schoolpopulatie.

---

[1] Meer informatie rond een gezondheidsbeleid op school en specifiek rond een drugbeleid op school is te vinden op http://www.vad.be/sectoren/onderwijs/secundair-onderwijs/een-beleid-opzetten.aspx en www.vigez.be/gezondeschool

METHODE

PROCEDURE

Via een algemene mailingoproep en via de lokale of regionale preventiewerkers lichtte VAD de scholen in over het aanbod een leerlingenbevraging te organiseren. De scholen schreven zich daarop vrijwillig in. De bevraging verliep gedurende het hele schooljaar. Nadien namen de scholen deel aan een verplichte vorming, waarop zij hun rapport ontvingen. Verdere ondersteuning werd op vrijwillige basis gegeven door de regionale preventiewerkers.

De vragenlijst werd op papier ingevuld. Het invullen duurde ongeveer een lesuur. De school organiseerde zelf de bevraging, maar ontving wel een procedurehandleiding. Alle leerlingen van een school dienden bevraagd te worden en dit tegelijkertijd. Indien dit niet mogelijk was (wegens bijvoorbeeld stages), diende de bevraging binnen 1 week plaats te vinden. Afnames mochten niet gebeuren de week na een vakantieperiode.

Anonimiteit werd gegarandeerd voor de leerlingen, alsook voor de scholen. De scholen ontvingen een geanonimiseerd rapport via het toekennen van een nummer, waarbij enkel de school zelf, VAD en de preventiewerker kunnen weten over welke school het gaat.

VRAGENLIJST

De vragenlijst werd opgebouwd volgens de vier pijlers van een drugbeleid en omvatte volgende thema's:

- Demografische gegevens
- Prevalentie en frequentie van tabak, alcohol, cannabis, andere illegale drugs, medicatie, gokken en computergebruik.
- Beginleeftijd van middelengebruik
- Motieven om wel of niet alcohol en cannabis te gebruiken
- Beschikbaarheid van genotsmiddelen
- De perceptie op het middelengebruik in de vriendenkring
- De verwachte reactie van vrienden en ouders op het proberen of gebruiken van cannabis en de eigen reactie op het gebruik van vrienden
- Kennis van het schoolreglement en de procedures
- Kennis van het begeleidingsaanbod op school
- Kennis van de legale en illegale middelen en van de wetgeving
- Attitudes tegenover middelen en mening over schadelijkheid van middelengebruikspatronen
- Vertrouwensfiguren
- Sfeer op school

STEEKPROEF

In het schooljaar 2010-2011 namen in totaal 25.301 leerlingen uit 48 verschillende scholen deel aan de bevraging. De data cleaning van de ruwe data gebeurde voor de steekproeftrekking. Als een vragenlijst voldeed aan één van de drie volgende criteria, werd de volledige vragenlijst geweerd: als zowel leeftijd, geslacht als onderwijsvorm niet waren ingevuld, als een respondent antwoordde de fictieve drug NTSC ('dummy variabele') te gebruiken, of als een leerling beweerde elk afzonderlijk product van een bepaald middel dagelijks te gebruiken (bijvoorbeeld bier en wijn en sterke dranken en aperitieven en alcopops). Daarbij werden ook enkel leerlingen tussen 12 en 18 jaar geselecteerd voor de steekproeftrekking, dit om vergelijkbaarheid met andere studies te bevorderen. Uiteindelijk werd een steekproef getrokken uit 21.899 leerlingen. De steekproef was

conform de Vlaamse verdeling van de schoolpopulatie in het jaar 2010-2011 naar geslacht, onderwijsvorm en onderwijsjaar, met uitzondering van het 7de jaar dat niet werd opgenomen in de steekproef. De steekproef bevat leerlingen uit de A-stroom, B-stroom, het ASO, TSO, BSO en KSO. In de steekproef zijn 7320 leerlingen opgenomen, wat een betrouwbaarheidsinterval oplevert van 1,27% (betrouwbaarheidsniveau 95%).

DATA VERWERKING EN STATISCHE ANALYSE

De vragenlijsten werden ingescand door een professioneel extern bureau. Er gebeurde een kwaliteitscontrole met een aantal willekeurig gekozen vragenlijsten.

Voor de analyses werd gebruik gemaakt van de statistische software PASW 18. Per variabele werd onderzocht of er verschillen waren naargelang leeftijdscategorie, geslacht of onderwijsvorm. Hoewel het KSO in de steekproef is opgenomen, werden vanwege het beperkte aantal leerlingen geen verdere analyses verricht voor deze onderwijsrichting. Ook werden bij vergelijkingen naar onderwijsvorm enerzijds de A-stroom en B-stroom onderling vergeleken en anderzijds het ASO-TSO-BSO-KSO (tweede en derde graad).

Analyses gebeurden met non-parametrische testen. Enkel significante resultaten werden in de teksten besproken indien het resultaat de significantietoets doorstond bij $\alpha=0{,}001$ en de meest passende associatiemaat boven 0,2 lag.

AANVULLENDE OPMERKINGEN

- De responscategorieën die peilden naar de frequentie waarmee een bepaald middel gebruikt werd (gaande van nooit tot dagelijks) werden in het rapport verder opgedeeld. Een eerste onderscheid was 'nooit' versus 'ooit' een bepaald middel hebben gebruikt. De categorie 'ooit' werd verder opgedeeld in 'ooit, maar niet het laatste jaar' en 'gebruikt in het laatste jaar'. Ten slotte werd de categorie 'laatste jaar' verder opgedeeld in occasioneel gebruik en regelmatig gebruik. Occasioneel gebruik verwijst naar '1 keer per maand of minder' en 'meerdere keren per maand'. Regelmatig gebruik verwijst naar '1 keer per week', 'meerdere keren per week' of 'dagelijks' gebruik.
- Tijdens het schooljaar 2010-2011 werd in januari een vernieuwde vragenlijst ingevoerd, waardoor sommige vragen uit beide versies niet langer vergeleken kunnen worden. Er werd geopteerd om enkel de vragen uit een van de vragenlijsten te behouden. Ook werden nieuwe vragen toegevoegd. Hierdoor hebben sommige vragen een kleiner aantal respondenten. Het gaat over de vragen: frequentie van dronkenschap en binge drinking, aantal glazen alcohol in de voorbije week, frequentie van slaap- en kalmeringsmiddelen, computer- en internetgebruik, frequentie pokeren voor geld en met de lotto spelen, beschikbaarheid van tabak en alcohol en kennis van de wetgeving.

RESULTATEN PREVALENTIE CIJFERS

TABAK

66,3% van alle leerlingen had nooit tabak gerookt. Onder de 22,8% leerlingen die het jaar voor de bevraging hebben gerookt, rookte 9,6% occasioneel en 13,2% wekelijks, waarvan 9,1% dagelijks. Het merendeel van deze dagelijkse rokers, rookte minder dan 10 sigaretten per dag, 36,6% van de dagelijkse rokers meer. De gemiddelde leeftijd waarop jongeren hun eerste sigaret hadden gerookt, was 14,3 jaar[2].

Tabel 1: Prevalentie en frequentie van tabak

	Nooit	Ooit	Laatste Jaar	Occasioneel	Regelmatig	Dagelijks
12-14	84,5%	15,5%	8,5%	4,5%	4,0%	1,9%
15-16	57,6%	42,4%	30,5%	13,7%	16,8%	11,2%
17-18	45,7%	54,3%	37,9%	13,1%	24,8%	19,3%
Jongen	63,9%	36,1%	25,0%	9,7%	15,3%	10,5%
Meisje	68,7%	31,3%	20,5%	9,5%	11,1%	7,7%
A-Stroom	88,4%	11,6%	5,4%	3,6%	1,8%	0,9%
B-Stroom	72,7%	27,3%	18,7%	5,8%	12,9%	7,2%
Aso	67,6%	32,4%	20,5%	12,2%	8,2%	4,2%
Tso	52,1%	47,9%	32,4%	12,8%	19,6%	14,6%
Bso	43,8%	56,2%	44,5%	11,2%	33,3%	25,5%
Kso	35,7%	64,3%	50,0%	20,5%	29,5%	22,3%
Totaal	**66,3%**	**33,7%**	**22,8%**	**9,6%**	**13,2%**	**9,1%**

ANALYSE NAAR LEEFTIJD, GESLACHT EN ONDERWIJSVORM

Tussen de 12-14-jarigen en de 15-16 jarigen nam het aantal ooitrokers het sterkst toe. Terwijl 84,5% van de 12-14-jarigen nog nooit had gerookt, daalde dit tot 57,6% bij 15-16-jarigen en tot 45,7% bij 17-18-jarigen. Het aantal regelmatige rokers steeg van 4,0% bij de jongste leerlingen over 16,8% naar 24,8% bij de oudste leerlingen. Het ging bij de oudste leerlingen vooral om dagelijkse rokers. Bij de dagelijkse rokers zagen we tussen de 15-16-jarigen en de 17-18-jarigen ook nog een proportionele verschuiving in het aantal sigaretten dat per dag werd gerookt. In de groep 15-16-jarigen rookte 32,6% meer dan 10 sigaretten per dag, in de groep 17-18-jarigen was dit 43.2%.

Een tweede opmerkelijk verschil vonden we terug tussen leerlingen uit de B-stroom en leerlingen uit de A-stroom[3]. Hoewel beide groepen niet verschilden naar ooitgebruik en laatstejaarsgebruik, waren de leerlingen uit de B-stroom die wel het laatste jaar hadden gerookt, vaker een regelmatige roker dan leerlingen uit de A-stroom.

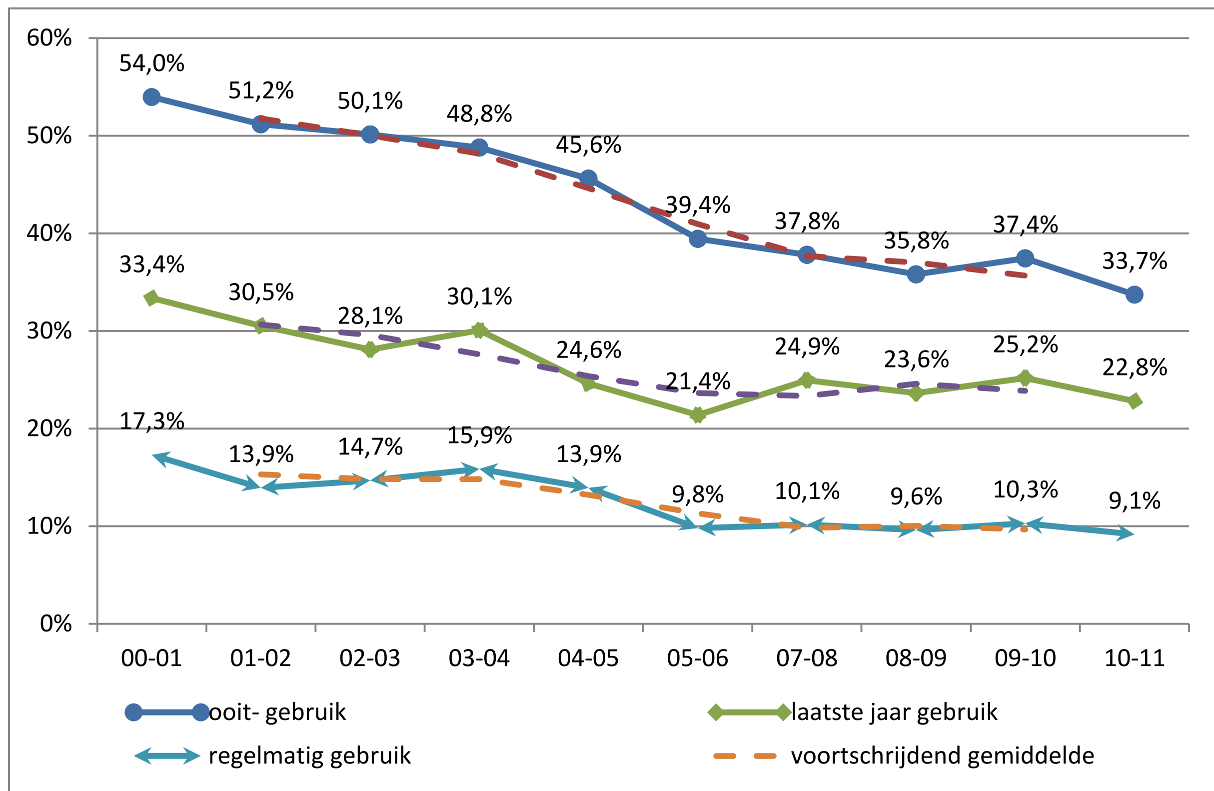
---

[2] bekeken op de huidige groep 17 tot 18-jarige die ooit gerookt hebben
[3] Eerste graad

Leerlingen uit het ASO[4] gaven vaker aan nooit of niet het laatste jaar gerookt te hebben. Onder de leerlingen die wel het laatste jaar hadden gerookt, hadden rokers in het BSO meer kans om een regelmatige roker te zijn dan in het ASO[5]. De prevalenties van het TSO lagen tussen deze van het ASO en het BSO. In het BSO lag ook de gemiddelde leeftijd voor de eerste sigaret (13,5) lager in vergelijking met het ASO (14,2).

Tussen jongens en meisjes werden geen verschillen gevonden in rookgedrag.

EVOLUTIES

Figuur 1: evoluties in het gebruik van tabak

Algemeen is een sterke daling te merken in het tabaksgebruik bij jongeren. De grootste daling doet zich voor in het ooitgebruik met een daling van om en bij de 20%. Gezien het laatstejaarsgebruik minder sterk is gedaald, zou men kunnen stellen dat de jongeren die eerder geneigd zijn enkel te experimenteren met tabak, sigaretten nu dat eerste experiment sneller aan zich laten voorbij gaan. Maar ook onder regelmatige rokers valt over de jaren heen een positieve trend[6] te bemerken. Het aantal regelmatige rokers is tussen 2000-2001 en 2005-2006 met ongeveer 7% gedaald en lijkt sindsdien te stabiliseren rond 10%.

---

[4] Tweede en derde graad
[5] OR: 4,4; 95% BI 3,5-5,9
[6] Om trends weer te geven werd gebruik gemaakt van het voortschrijdend gemiddelde. Dit cijfer is het gemiddelde percentage van het voorgaande jaar, het huidige jaar en het volgende jaar.

ALCOHOL

Alcohol was het enige middel dat aan het einde van het secundaire onderwijs door bijna alle leerlingen ooit gebruikt werd. Onder 17-18-jarigen had 92,1% ooit alcohol gedronken en dronk 83,3% de maand voor de bevraging alcohol. De gemiddelde leeftijd waarop men een eerste glas alcohol dronk, was 13,8 jaar.

Bier was het favoriete drankje bij uitstek: 30,8% van de 17-18-jarigen dronk regelmatig bier, terwijl de cijfers voor de andere dranken een pak lager lagen (sterke drank= 10,34%, wijn= 8,4%, alcopops= 6,2%, aperitieven= 4,4%).

Hoewel het dagelijkse gebruik van alcohol bij jongeren nog zeer beperkt bleef, dronk 40,5% van de 17-18-jarigen regelmatig alcohol. Van alle 17-18-jarigen was 66,2% ooit al eens dronken en 47,0% ook het afgelopen jaar. Het regelmatig dronken zijn bleef bij 17-18-jarigen beperkt tot 5,4%. Ook had 35,5% ooit al aan bingedrinking[7] gedaan.

Tabel 2: prevalentie en frequentie van alcohol

	Nooit	Ooit	Laatste Jaar	Occasioneel	Regelmatig	Dagelijks
12-14	52,2%	47,8%	34,2%	30,6%	3,7%	0,2%
15-16	14,2%	85,8%	80,3%	56,6%	23,7%	0,9%
17-18	7,9%	92,1%	89,3%	48,9%	40,5%	1,1%
Jongen	26,9%	73,1%	64,2%	38,8%	25,4%	1,0%
Meisje	30,1%	69,9%	62,4%	48,8%	13,6%	0,3%
A-Stroom	59,7%	40,3%	26,4%	23,4%	3,0%	0,1%
B-Stroom	51,7%	48,3%	36,3%	31,2%	5,1%	0,3%
Aso	15,6%	84,4%	78,4%	57,4%	21,0%	0,3%
Tso	12,4%	87,6%	82,3%	49,4%	32,9%	0,7%
Bso	15,9%	84,1%	78,5%	48,6%	29,9%	2,0%
Kso	4,5%	95,5%	92,7%	55,5%	37,3%	2,7%
Totaal	**28,5%**	**71,5%**	**63,3%**	**43,7%**	**19,5%**	**0,6%**

ANALYSES NAAR LEEFTIJD, GESLACHT EN ONDERWIJSVORM

Terwijl net iets minder dan de helft van de 12-14-jarigen ooit al eens alcohol had gedronken, steeg dit bij 15-16-jarigen tot een ruime meerderheid (85,8%). In de oudste leeftijdscategorie had amper 7,9% nog nooit alcohol gedronken en dronk 16,7% geen alcohol in de maand voor de bevraging. In de groep 15-16-jarigen werd alcohol nog voornamelijk occasioneel gedronken (56,6% van de laatste jaar gebruikers dronk occasioneel en 23,7% regelmatig), maar in de groep van 17 tot 18 jaar was het verschil tussen occasionele drinkers en regelmatige drinkers kleiner (48,8% drinkt occasioneel en 40,5% regelmatig).

Bij de jongste leerlingen die ooit alcohol hadden gedronken, dronk men gemiddeld 1 glas in de week voor de bevraging (65,7% dronk niet in de voorafgaande week). Bij 15-16-jarigen liep dit op tot 4

[7] Definitie bingedrinking: het binnen een tijdspanne van 2 uur 4 à 6 glazen alcohol drinken, met de bedoeling om dronken te worden

(39,7% dronk niet) en bij de oudste leerlingen tot 6 (32,9% dronk niet). Bij 17-18-jarigen gaf 11,2% aan de maand voor de bevraging op meer dan 10 gelegenheden alcohol te hebben gedronken. Sterke dranken en cocktails werden vaker door de oudere leerlingen gedronken.

Tabel 3: prevalentie van dronkenschap en binge drinking

	Dronkenschap			Bingedrinking	
	nooit	Ooit	Laatste Jaar	Nooit	Ooit
12-14	90,5%	9,5%	4,2%	97,2%	2,8%
15-16	55,2%	44,8%	32,8%	78,3%	21,7%
17-18	33,8%	66,2%	47,0%	64,5%	35,5%
Jongen	64,4%	35,6%	26,0%	81,0%	19,0%
Meisje	69,4%	30,6%	19,2%	87,1%	12,9%
A-Stroom	93,4%	6,6%	2,4%	98,4%	1,6%
B-Stroom	82,8%	17,2%	10,3%	92,8%	7,2%
Aso	59,4%	40,6%	29,4%	78,9%	21,1%
Tso	45,9%	54,1%	38,6%	73,3%	26,7%
Bso	44,9%	55,1%	37,3%	74,6%	25,4%
Kso	31,5%	68,5%	46,3%	59,5%	40,5%
Totaal	**66,8%**	**33,2%**	**22,6%**	**84%**	**16,0%**

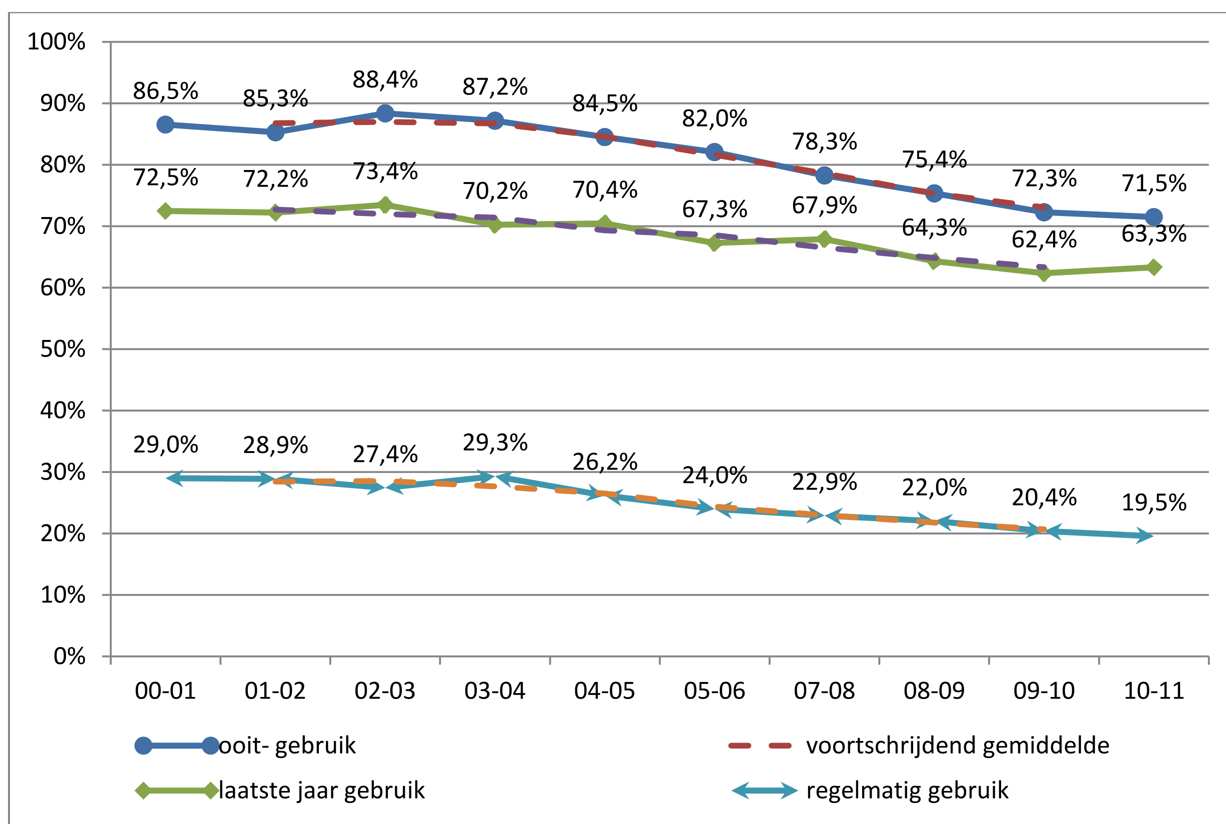
Ook voor dronkenschap en bingedrinking zien we eenzelfde graduele stijging. Van alle 12-14-jarigen was 4,2% afgelopen jaar dronken, net als 32,8% van de 15-16-jarigen en 47,0% van de 17-18-jarigen. Een minderheid (5,4%) van de 17-18-jarigen was regelmatig dronken. Ook zei 19,2% van de 17-18-jarigen ooit wel dronken te zijn geweest, maar niet meer in het afgelopen jaar. De cijfers van binge drinking lagen lager dan de cijfers van dronkenschap: 2,8% van de 12-14-jarigen deed ooit aan bingedrinking, net als 21,7% van de 15-16-jarigen en 35,5% van de 17-18-jarigen. De overgrote meerderheid 17-18-jarigen hield het op minder dan maandelijks bingedrinken.

Naar ooitgebuik en laatstejaargebruik waren er geen verschillen tussen jongens en meisjes. Onder degene die het laatste jaar alcohol hadden gedronken, waren jongens dubbel zo vaak regelmatige drinkers[8]: 25,4% van de jongens dronk regelmatig alcohol, terwijl dit bij meisjes 13,6% was. Jongens dronken gemiddeld 5 glazen alcohol in de week voor de bevraging en meisjes 2. Al moet men voor het aantal glazen bij jongens rekening houden met grotere extremen. Wanneer de 5% extreme scores[9] niet meegeteld worden, dronken jongens gemiddeld 4 glazen. Jongens zijn frequenter dronken en doen vaker aan bingedrinking dan meisjes. Dit valt echter te verklaren doordat jongens vaker alcohol drinken dan meisjes. Indien rekening wordt gehouden met de frequentie van het alcoholgebruik, vallen de verschillen naar dronkenschap en bingedrinking weg.

Tussen de onderwijsvormen waren geen verschillen in prevalentie. In het BSO dronken leerlingen het meest aantal glazen in de week voor de bevraging (7,5), maar het BSO kende ook de grootste extreme verschillen onder de leerlingen. Wanneer de 5% meest extreme scores buiten beschouwing werden gelaten, lag het gemiddelde op 5,5 glazen in de afgelopen week. Ook hier zijn de verschillen tussen onderwijsvormen gerelateerd aan de verschillen in alcoholgebruik.

[8] OR: 2,3; 95% BI 2,1-2,7
[9] Trimmed mean: 2,5% van de laagste scores en 2,5% van de hoogste scoren worden buiten beschouwing gelaten.

EVOLUTIES

Figuur 2: evoluties in het alcoholgebruik

Zowel het ooitgebruik, als het laatstejaargebruik en het regelmatig gebruik is er de laatste 10 jaar een lichte en graduele daling op te tekenen van om en bij de 10%. De daling is echter grotendeels toe te schrijven aan een sterke daling in het ooitgebruik van alcohol bij 12-14-jarigen. Bij het begin van de metingen had 78,2% ooit alcohol gedronken, in 2010-2011 was dit nog maar 47,8%.

MEDICATIE

In de enquête werd enkel het gebruik van psychoactieve medicijnen bevraagd, namelijk slaap- en kalmeringsmiddelen, ADHD-medicatie en opwekmiddelen. Van deze drie werden slaap- en kalmeringsmiddelen het vaakst door leerlingen gebruikt: 12,7% van alle leerlingen gebruikte ooit deze medicatie, tegenover 7,8% voor ADHD-medicatie en 3,6% voor opwekmiddelen. Wel werd ADHD medicatie het vaakst op regelmatige basis genomen, dit natuurlijk door de aard van het syndroom: 3,8% van alle jongeren nam regelmatig ADHD medicatie, tegenover 1,3% voor slaap- en kalmeringsmiddelen en 0,5% voor opwekmiddelen.

Tabel 4: prevalentie van psychoactieve medicatie

	Slaap- en kalmeringsmiddelen			ADHD medicatie			Opwekmiddelen		
	Nooit	Ooit	Laatste Jaar	Nooit	Ooit	Laatste Jaar	Nooit	Ooit	Laatste Jaar
12 Tot 14	90,6%	9,4%	3,6%	93,9%	6,1%	4,8%	97,7%	2,3%	0,8%
15 Tot 16	85,2%	14,8%	6,5%	91,1%	8,9%	5,4%	95,3%	4,7%	2,3%
17 Tot 18	84,7%	15,3%	7,7%	90,8%	9,2%	4,3%	95,6%	4,4%	2,2%
Jongen	90,2%	9,8%	4,4%	89,4%	10,6%	6,8%	96,3%	3,7%	1,8%
Meisje	84,2%	15,8%	6,8%	95,1%	4,9%	2,9%	96,4%	3,6%	1,4%
A-Stroom	91,2%	8,8%	3,1%	95,2%	4,8%	3,9%	98,3%	1,7%	0,4%
B-Stroom	88,9%	11,1%	6,3%	88,4%	11,6%	8,8%	96,3%	3,7%	2,0%
Aso	86,3%	13,7%	5,6%	94,4%	5,6%	3,7%	96,0%	4,0%	1,7%
Tso	85,3%	14,7%	8,1%	89,9%	10,1%	5,6%	95,6%	4,4%	2,2%
Bso	86,4%	13,6%	6,1%	88,3%	11,7%	6,3%	94,9%	5,1%	2,4%
Kso	72,6%	27,4%	12,4%	82,3%	17,7%	7,1%	92,9%	7,1%	4,4%
Totaal	**87,3%**	**12,7%**	**5,6%**	**92,2%**	**7,8%**	**4,9%**	**96,4%**	**3,6%**	**1,6%**

ANALYSES NAAR LEEFTIJD, GESLACHT EN ONDERWIJSVORM

Hoewel oudere leerlingen vaker de 3 types van psychoactieve medicatie ooit hadden gebruikt, waren de verschillen niet zeer uitgesproken. ADHD-medicatie sprong er een beetje uit in vergelijking met de andere 2 medicijnen. Jongens hadden meer kans om ADHD-medicatie te nemen, wat een logisch gevolg is van het hoger aantal ADHD-diagnoses bij jongens. In de B-stroom, het TSO en BSO zijn naar verhouding meer jongens dan meisjes, wat deels de hogere cijfers voor deze onderwijsvormen kan verklaren.

CANNABIS

Cannabis is en blijft de meest ‘populaire’ onder de illegale drugs in België: 17,2% van alle leerlingen had ooit cannabis geprobeerd, tegenover 4,6% die ooit een andere illegale drug dan cannabis had geprobeerd. Van alle leerlingen die ooit cannabis hadden gebruikt, had de helft in de laatste maand geen cannabis meer gebruikt. Dat was anders dan bij tabak en alcohol. Daar konden we stellen dat onder de 17- of 18-jarigen die tabak of alcohol gebruikten, een substantieel deel regelmatig gebruikte. Bij cannabisgebruikers bleef dat regelmatig gebruik beperkt. Van de 22,9% 17-18-jarigen die het jaar voor de bevraging cannabis hadden gebruikt, bedroeg het percentage regelmatige gebruikers 6,3% en gebruikte 16,9% in de maand voor de bevraging cannabis.

Zaterdag, vrijdag en woensdag waren de dagen waarop het vaakst cannabis werd gebruikt. Van de jongeren die de maand voor de bevraging cannabis hadden gebruikt, deed 40,0% dit niet in de week voor de bevraging. 23,8% gebruikte enkel in het weekend cannabis en 5,8% enkel in de week. 30,4% van de laatste maand gebruikers, gebruikten zowel in de week als in het weekend cannabis.

De gemiddelde beginleeftijd waarop een eerste keer cannabis werd gebruikt, was 15,3 jaar.

Tabel 5: prevalentie en frequentie van cannabisgebruik

	Nooit	Ooit	Laatste Jaar	Occasioneel	Regelmatig	Dagelijks
12-14	96,5%	3,5%	2,0%	1,7%	0,3%	0,0%
15-16	78,5%	21,5%	15,0%	12,4%	2,6%	0,7%
17-18	64,2%	35,8%	22,9%	16,6%	6,3%	1,7%
Jongen	79,6%	20,4%	14,2%	10,4%	3,8%	1,1%
Meisje	86,2%	13,8%	8,3%	7,1%	1,2%	0,2%
A-Stroom	97,9%	2,1%	0,9%	0,8%	0,1%	0,0%
B-Stroom	93,2%	6,8%	4,1%	3,3%	0,8%	0,0%
Aso	80,6%	19,4%	12,7%	10,9%	1,8%	0,2%
Tso	72,4%	27,6%	18,1%	13,7%	4,4%	1,2%
Bso	73,0%	27,0%	18,5%	12,9%	5,6%	2,2%
Kso	55,8%	44,2%	32,7%	23,9%	8,8%	0,0%
Totaal	**82,8%**	**17,2%**	**11,3%**	**8,8%**	**2,5%**	**0,7%**

ANALYSES NAAR LEEFTIJD, GESLACHT EN ONDERWIJSVORM

Bij 12-14-jarigen was het ooitgebruik van cannabis nog uitzonderlijk (3,5%), maar bij 15-16-jarigen had 21,5% en bij 17-18-jarigen 35,8% ooit cannabis gebruikt. 73,8% van de oudste leerlingen die ooit cannabis hadden gebruikt, deden dit niet het jaar voor de bevraging of gebruikten cannabis 1 keer per maand of minder, terwijl 17,5% regelmatig cannabis gebruikte.

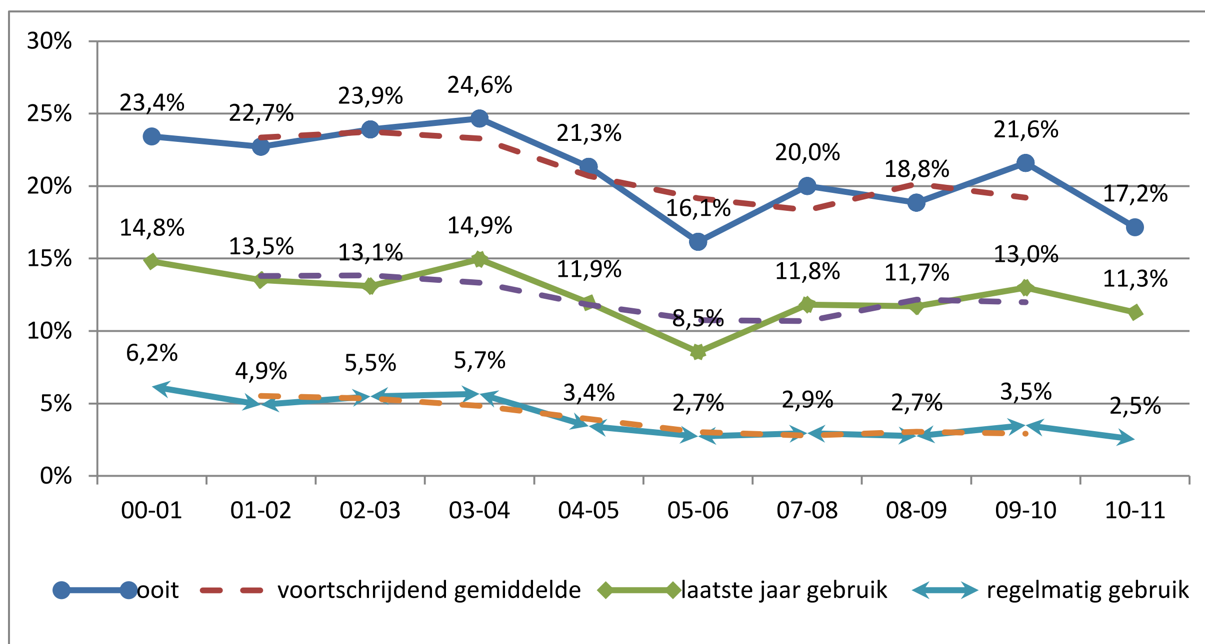
Jongens en meisjes verschilden niet volgens de leeftijd waarop men een eerste keer cannabis gebruikte. Onder laatstejaarsgebruikers waren dubbel zoveel jongens als meisjes regelmatige gebruikers[10]. Hoewel er in het vorige bevragingsjaar grotere verschillen in cannabisgebruik tussen

[10] OR 2,1 (BI 95% 1,4-3,1)

jongens en meisjes werden gevonden, waren in deze steekproef de verschillen niet groot. Ook de verschillen tussen onderwijsvormen waren beperkt. Bij de evoluties valt dan ook op dat het cannabisgebruik kan fluctueren per schooljaar, waar men vooral de continue trends in het oog moet houden.

Onder de laatstejaarsgebruikers, waren leerlingen in het BSO dubbel zo vaak een regelmatige gebruiker dan in het ASO. In het BSO was 5,6% van de leerlingen een regelmatige cannabisgebruiker, in het ASO 1,8% en in het TSO 4,4%.

EVOLUTIES

Figuur 3: evoluties in het gebruik van cannabis

Ook voor cannabis kan men over de jaren heen een lichte daling opmerken, al is deze niet van dezelfde grootteorde als de evoluties bij tabak en alcohol. Het ooitgebruik kent een redelijk wisselend verloop van jaar tot jaar. Op de trendlijn wordt duidelijker dat het ooitgebruik licht en geleidelijk daalt. De kleine daling in het regelmatig gebruik van cannabis is eenduidiger. Sinds 2004-2005 zien we een stabilisering tot rond de 3%.

ANDERE ILLEGALE DRUGS

4,6% van de leerlingen had ooit andere illegale drugs dan cannabis gebruikt. In de leeftijdsgroep 12-14 jaar betrof dit 1,3%, bij 15-16-jarigen 5,0% en bij 17-18-jarigen 9,9%. Bij deze oudste leerlingen, gebruikte 3,4% een andere illegale drug in de maand voor de bevraging. XTC, amfetamines en cocaïne waren onder de ooitgebruikers van andere illegale drugs de meest frequent voorkomende drugs (ongeveer 5% van de 17-18jarigen), met kort daarna volgend tripmiddelen (4,2%).

De gemiddelde beginleeftijd was 15,8 jaar.

Tabel 6: het ooitgebruik van de verschillende illegale drugs (uitgezonderd cannabis)

	XTC	Amfetamines	Trips	Cocaïne	GHB	Heroïne
12 Tot 14	0,5%	0,4%	0,3%	0,4%	0,0%	0,2%
15 Tot 16	2,3%	2,1%	1,7%	2,0%	0,0%	0,8%
17 Tot 18	5,2%	5,5%	4,2%	5,1%	0,7%	1,0%
Jongen	2,6%	2,4%	2,3%	2,4%	2,3%	0,7%
Meisje	1,9%	1,9%	1,1%	1,8%	0,9%	0,5%
A-Stroom	0,2%	0,3%	0,2%	0,4%	0,6%	0,2%
B-Stroom	1,1%	0,8%	0,8%	0,8%	0,0%	0,0%
Aso	1,3%	1,3%	1,4%	1,2%	0,0%	0,4%
Tso	3,8%	3,5%	3,0%	3,0%	0,5%	0,6%
Bso	5,2%	5,3%	3,3%	5,8%	1,3%	1,8%
Kso	9,7%	8,0%	6,2%	4,4%	2,1%	0,0%
Totaal	**2,2%**	**2,2%**	**1,7%**	**2,1%**	**2,7%**	**0,6%**

ANALYSES NAAR LEEFTIJD, GESLACHT EN ONDERWIJSVORM

Andere illegale drugs kwamen enkel voor bij een kleine groep onder de twee oudste leeftijdscategorieën: 5,0% van de 15-16-jarigen en 9,9% van de 17-18-jarigen had ooit andere illegale drugs gebruikt.

Verschillen tussen jongens en meisjes in het ooitgebruik en het laatste maand gebruik van andere illegale drugs waren klein. Meer jongens dan meisjes gebruikten ooit een andere illegale drug, maar de groep is zeer klein om hieromtrent duidelijke verschillen te herkennen. Opmerkelijk genoeg gingen meisjes in deze steekproef vroeger een eerste keer een andere illegale drug nemen dan jongens.

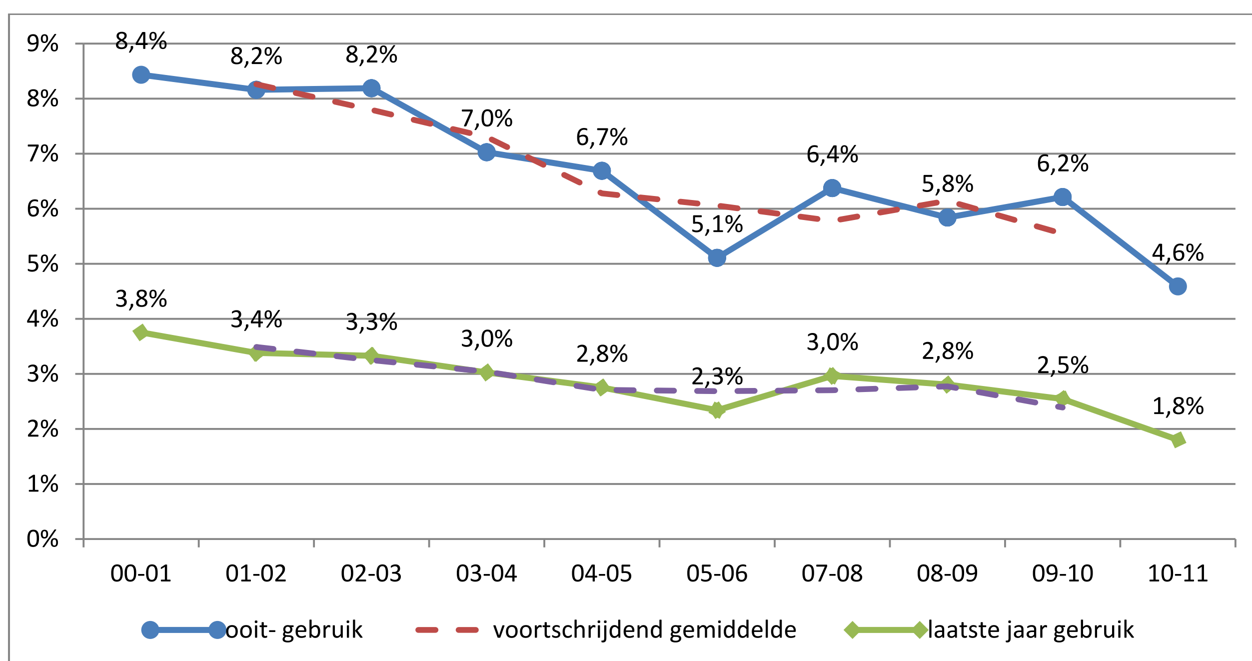
Ook tussen onderwijsrichtingen waren de verschillen niet groot. BSO en TSO kenden in verhouding het hoogste aantal leerlingen die ooit een andere illegale drug hadden gebruikt (11,2% en 6,8% respectievelijk tegenover 2,9% in het ASO).

COMBINATIE VAN CANNABIS EN ANDERE ILLEGALE DRUGS

Er bestaat een link tussen het gebruik van cannabis en het gebruik van andere illegale drugs. Het was uitzonderlijk dat iemand wel andere illegale drugs gebruikte, maar nooit cannabis gebruikt had (9,7% van de adolescenten die ooit een andere illegale drugs hadden gebruikt). Wat niet betekent dat iedereen die ooit cannabis gebruikte, ook naar andere illegale drugs zal overstappen. Van alle leerlingen die ooit cannabis gebruikten, gebruikte 23,3% ooit ook een andere illegale drug.

De adolescenten die na cannabis ook ooit een andere illegale drug gebruikten, startten vroeger met het gebruik van cannabis, gemiddeld op 14,6 jaar. De gemiddelde leeftijd waarop men een andere illegale drugs gebruikte, was vervolgens 15,8 jaar. De adolescenten die wel ooit cannabis gebruikten, maar geen andere illegale drugs startten gemiddeld op 15,8 jaar met het gebruik van cannabis.

EVOLUTIES

Figuur 4: evoluties in het gebruik van andere illegale drugs

De laatste drie jaar bleef het ooitgebruik stabiel rond 6%. In 2010-2011 werd een daling tot 4,6% opgetekend. Komende bevragingsjaren zullen moeten duidelijk maken of dit een eenmalig laag cijfers is of dat we kunnen spreken van een daling. Het laatstejaarsgebruik schommelt sinds de metingen rond 3%. Ook hier is er dit jaar spraken van een lager cijfer, waarvan zal moeten blijken of deze trend stabiel blijft.

GOKKEN

In de vragenlijst werd gepeild naar het gebruik van krasbiljetten, bingo spelen op café, de lotto en pokeren voor geld. Het meest populair bij jongeren waren krasloten: 36,9% van de jongeren had ooit een kraslot gekocht, daarna volgde de lotto (18,6%), bingo spelen op café (16,8%) en pokeren voor geld (15,8%). Het regelmatig gokken bleef uiterst beperkt.

Tabel 7: prevalentie van gokken

	Krasbiljetten		Bingo		Pokeren voor geld		Lotto	
	Ooit	Laatste Jaar	Ooit	Laatste Jaar	Ooit	Laatste Jaar	Ooit	Laatste Jaar
12-14	32,1%	12,4%	14,1%	3,6%	8,3%	3,6%	17,0%	5,9%
15-16	39,8%	14,9%	18,3%	6,5%	18,7%	8,0%	20,4%	7,1%
17-18	41,4%	15,2%	19,4%	7,0%	24,4%	11,3%	18,8%	6,8%
Jongen	35,0%	14,9%	19,3%	7,6%	25,0%	12,3%	17,6%	7,0%
Meisje	38,8%	12,9%	14,2%	3,0%	6,1%	1,5%	19,7%	6,1%
A-Stroom	30,1%	11,5%	12,2%	2,8%	7,1%	3,0%	16,8%	6,3%
B-Stroom	28,8%	13,3%	19,5%	7,3%	7,4%	2,7%	12,6%	5,8%
Aso	39,0%	12,9%	14,6%	3,8%	20,0%	8,4%	18,9%	5,6%
Tso	43,4%	16,6%	21,7%	7,2%	24,2%	10,5%	22,2%	8,4%
Bso	38,3%	17,1%	22,0%	9,8%	14,8%	8,4%	17,7%	7,5%
Kso	42,1%	9,6%	11,7%	2,7%	22,3%	10,7%	23,9%	4,4%
Totaal	**36,9%**	**13,9%**	**16,8%**	**5,4%**	**15,8%**	**7,0%**	**18,6%**	**6,5%**

ANALYSE NAAR LEEFTIJD, GESLACHT EN ONDERWIJSVORM

Er waren opvallend weinig verschillen naar leeftijd, geslacht of onderwijsvorm in het gokgedrag onder jongeren. Het enige verschil dat te bemerken viel, was dat jongens vaker zullen pokeren voor geld dan meisjes. In het jaar voorafgaande de bevraging had 12,3% van de jongens gepokerd voor geld, tegenover 1,5% van de meisjes.

COMPUTER EN INTERNET GEBRUIK

Het leven van jongeren is doordrongen van computers en het internet. Er was dan ook maar slechts 7,2% van alle jongeren die op een schooldag of vrije dag niet achter de computer zat. Tijdens een schooldag gebruikte 58,2% minder dan 2 uur de computer en gebruikte 36,6% de computer tussen 2 en 4 uur. Op een vrije dag steeg het computergebruik: 34,4% gebruikte de computer minder dan 2 uur, 50,3% 2 tot 4 uur en 12,5% zat 4 tot 6 uur achter de computer.

Dan rest nog de vraag waarvoor jongeren een computer gebruikten. De vragenlijst bevroeg 3 specifieke activiteiten: online pokeren, PC-gamen en chatten/profielsites. Chatten en profielsites bezoeken is van alle drie deze activiteiten bij uitstek het meest voorkomend tijdverdrijf. Op een schooldag chat 84,4% van alle jongeren, speelt 41,7% PC-games en speelt 4,8% online poker. Voor vrije dagen liggen deze cijfers iets hoger.

Tabel 8: computergebruik en tijdsbesteding op een vrije dag

	Online Pokeren	Minuten	PC-Games	Minuten	Chatten	Minuten
12-14	7,2%	67,5	62,6%	105,4	86,5%	113,4
15-16	7,4%	64,0	48,7%	123,1	89,3%	119,9
17-18	6,5%	67,0	42,1%	121,1	89,4%	112,2
Jongen	11,4%	65,1	69,7%	137,6	85,1%	107,1
Meisje	2,4%	71,8	34,3%	60,0	91,5%	123,4
A-Stroom	7,4%	70,1	64,0%	100,8	85,8%	105,3
B-Stroom	12,4%	94,9	61,3%	126,0	82,8%	163,8
Aso	5,8%	49,2	46,3%	114,6	91,2%	100,6
Tso	7,7%	63,9	50,1%	129,0	88,2%	100,6
Bso	8,8%	78,1	50,8%	125,1	86,5%	121,5
Kso	0,9%	90,0	31,5%	107,6	92,9%	151,7
Totaal	**7,1%**		**52,9%**		**88,2%**	

ANALYSE NAAR LEEFTIJD, GESLACHT EN ONDERWIJSVORM

Chatten is iets wat voor de overgrote meerderheid van de jongeren tot de dagdagelijkse activiteiten hoort. De prevalentiecijfers lagen dan ook zeer hoog (88,2%) en de verschillen naar leeftijd, geslacht en onderwijsvorm laag. Leerlingen uit de B-stroom spenderen meer tijd aan het chatten dan leerlingen uit de A-stroom (164 minuten tegenover 105 minuten). Vervolgens spenderen meisjes meer tijd aan chatten dan jongens (123 minuten versus 107 minuten).

Online pokeren is vooral een jongensactiviteit: 11,4% van de jongens pokerde online tijdens een vrije dag, tegenover 2,4% meisjes.

Ook PC-games trokken vooral een mannelijk publiek: dubbel zoveel jongens gameden dan meisjes en onder degene die PC-games speelden, spendeerden jongens veel meer tijd aan het gamen dan meisjes (138 minuten tegenover 60 minuten). Daarnaast was PC-gamen iets meer in trek bij de leeftijdscategorie 12-14 jaar.

GEZONDHEIDSDOELSTELLINGEN

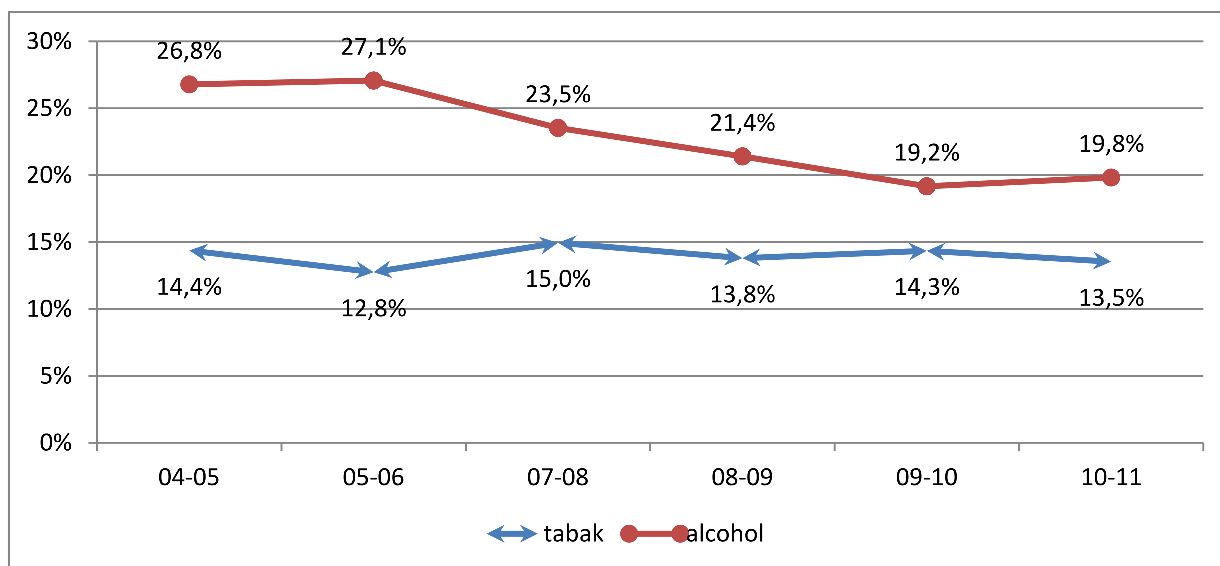
In 2006 formuleerde de Vlaamse overheid gezondheidsdoelstellingen[11] inzake het gebruik van tabak, alcohol en illegale drugs. De basismeting vond plaats in het schooljaar 2004-2005 en de doelstellingen lopen over de periode 2005-2006 tot 2014-2015.

TABAK EN ALCOHOL

> *Gezondheidsdoelstelling 1: "Bij personen jonger dan 16 is het percentage dat het afgelopen jaar heeft gerookt niet hoger dan 11%"*
>
> *Gezondheidsdoelstelling 2: "Bij personen jonger dan 16 jaar is het percentage dat meer dan 1 keer per maand drinkt niet hoger dan 20%"*

Bij de basismeting bedroeg het percentage laatstejaarsgebruikers van tabak 14,4%. Sindsdien bleven de resultaten rond dit percentage schommelen. Van een daling is momenteel geen sprake.

Bij de basismeting dronk 26,8% van de leerlingen jonger dan 16 vaker dan 1 keer per maand alcohol. Dit percentage kende de afgelopen jaren een lichte daling en voor het tweede jaar op rij werd nipt de doelstelling bereikt.

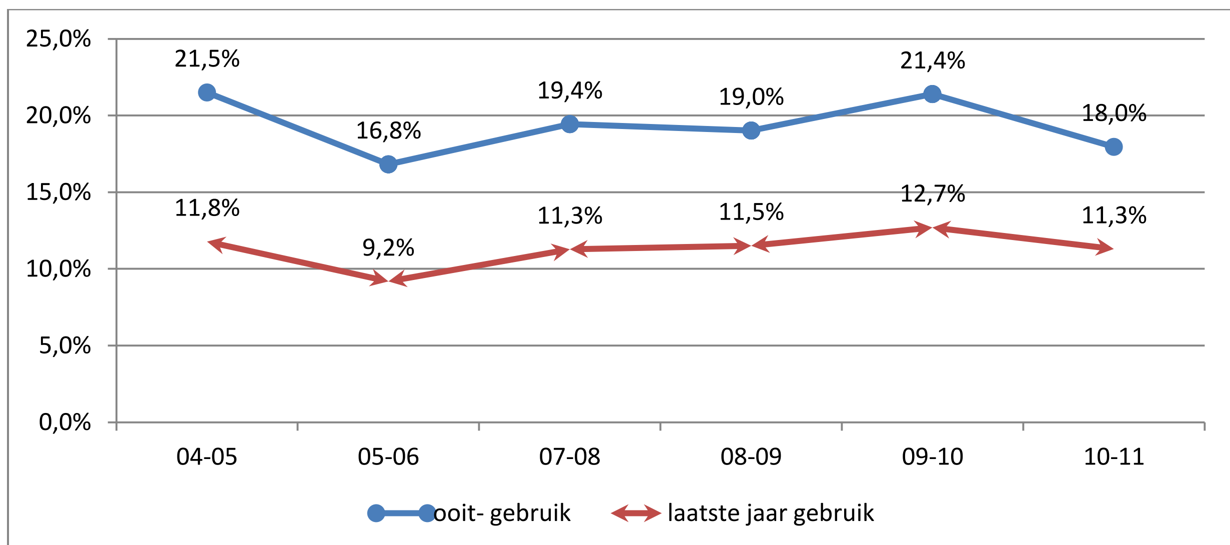
Figuur 5: gezondheidsdoelstellingen inzake tabak en alcohol

[11] www.zorg-en-gezondheid.be/Beleid/Gezondheidsdoelstellingen/Gezondheidsdoelstelling-tabak,-alcohol-en-drugs/

ILLEGALE DRUGS

> *Gezondheidsdoelstelling 3: "Bij personen jonger dan 18 jaar is het percentage dat ooit een illegale drug*[12] *heeft gebruikt niet hoger dan 14%"*
>
> *Gezondheidsdoelstelling 4: "Bij personen jonger dan 18 jaar is het percentage dat in het jaar voor de bevraging een illegale drugs heeft gebruikt niet hoger dan 7%"*

In het schooljaar 2004-2005 had 21,5% van de jongeren tussen 12 en 18 jaar ooit illegale drugs gebruikt. Hoewel dit in het laatste schooljaar gedaald is naar 18,0%, kan men nog niet spreken van een trend. Ook bij laatstejaarsgebruik blijft eenzelfde stabiele trend behouden. Met de huidige prevalentie van 11% ligt men nog niet dicht bij de beoogde doelstelling van 7%.

Figuur 6: gezondheidsdoelstellingen inzake illegale drugs

[12] Cannabis en andere illegale drugs

DE SOCIALE OMGEVING

MOTIEVEN OM ALCOHOL EN CANNABIS WEL OF NIET TE GEBRUIKEN

De meest aangehaalde redenen om geen alcohol en geen cannabis te gebruiken, waren dat men het niet nodig had of dat men het middel ongezond en gevaarlijk vond. Deze hoofdmotivaties waren terug te vinden voor alle leeftijden, bij jongens en bij meisjes en in alle onderwijstypes. De jongste leerlingen dronken vaker geen alcohol, omdat het voor hun leeftijd verboden is (39,2%). Meer jongens dan meisjes zagen sport als een reden om geen cannabis te gebruiken (44,2% tegenover 22,3%) en in mindere mate geen alcohol (42,0% tegenover 23,9%) te drinken.

Het belangrijkste motief om alcohol of cannabis te gebruiken, was voor de gezelligheid met vrienden (respectievelijk 75,3% en 64,9%). Daarnaast waren de hoofdredenen om alcohol te drinken: omdat men er zin in had (61,1%) en omdat het aangeboden werd (35,9%). De oudste leerlingen gaven vaker als motivatie aan dat ze alcohol dronken om te ontspannen en omdat ze er zin in hadden; de jongste leerlingen gaven minder aan dat ze alcohol dronken voor de gezelligheid met vrienden. Verdere hoofdmotieven om cannabis te gebruiken waren: om te ontspannen (54,5%) en uit nieuwsgierigheid (44,9%).

Leerlingen werden ook bevraagd naar eventuele risicovolle motivaties, dat zijn motivaties waar men alcohol of cannabis gebruikt om een bepaald negatief gevoel weg te halen of andere motivaties die kunnen wijzen op een verhoogd risicogedrag. Bij 17-18-jarigen dronk 20,1% om dronken te worden, 18,2% om zich goed te voelen en 16,2% om hun zorgen te vergeten. Voor cannabis waren deze cijfers respectievelijk 45,8%, 34,2% en 23,3%. Daarbij gebruikte 23,6% cannabis om goed te kunnen slapen.

NEGATIEVE ERVARINGEN

Zich niet goed voelen na het drinken van alcohol, was de meest voorkomende negatieve ervaring. Bij 17-18--jarigen heeft 58,7% van degene die ooit alcohol hebben gedronken, zich al eens slecht gevoeld achteraf. 18,5% van hen is eens in een ruzie of gevecht beland na het drinken van alcohol, 11,5 % had al eens eigendommen beschadigd en 9,1% had al eens seksueel contact gehad waarvan men achteraf spijt van had.

Bij de 17- tot 18-jarigen die al eens illegale drugs (cannabis of andere illegale drugs) hadden gebruikt, voelde 40,6% zich achteraf al eens niet goed, kwam 27,0% in de problemen met de politie, kreeg 22,7% problemen op school en belandde 20,8% in een ruzie of een gevecht.

DE VRIENDENKRING

12 tot 14-jarigen kenden maar in kleine mate illegaal middelengebruik in hun vriendenkring: 15,5% kende iemand die cannabis gebruikte en 7,5% kende iemand die een andere illegale drug gebruikte. Wel hadden tabak en alcohol al een grotere plaats binnen hun vriendenkring: 51,7% had minstens 1 vriend die rookt en 61,1% had een vriend die alcohol drinkt. Bij 17-18-jarigen had maar een hele kleine groep geen enkele vriend die rookt (5,9%), alcohol gebruikt (1,8%) of minstens een keer per maand dronken is (11,0%). Voor illegale drugs lag dit anders. 32,7% van de 17-18-jarigen zei geen vriend te hebben die cannabis gebruikt en 68,7% zei niemand te kennen die andere illegale drugs gebruikt.

Dit zegt echter niet alles over vriendencultuur. Ondanks dat 67,3% van de 17-18-jarigen minstens 1 vriend had die cannabis gebruikt, verwachtte 53,9% dat zijn/ haar vrienden het proberen van cannabis zouden afkeuren en 70,1% verwachtte dat zijn/haar vrienden het gebruiken van cannabis zouden afkeuren. Zelf zou 48,1% bezorgd zijn over een vriend die cannabis gebruikt en hem/haar hierover aanspreken, 11,7% zou wel bezorgd zijn, maar hun vriend niet aanspreken.

VERTROUWENSPERSONEN

Wanneer gevraagd wie men zou aanspreken voor hulp bij een alcohol of drugprobleem, stonden vrienden bovenaan de lijst. Van alle leerlingen zou 86,4% bij hun vrienden ten rade gaan. Toch stonden ouders op een verdienstelijke tweede plaats, 51,8% zou hen aanspreken. Daarna zou men een broer of zus aanspreken (43,7%). Andere mogelijke vertrouwensfiguren (andere familieleden, leerkrachten, CLB, de DrugLijn en het JAC) zouden door een vierde tot een derde van de leerlingen aangesproken worden, al daalde hun populariteit sterk naarmate adolescenten ouder werden.

Verschillen naar leeftijd, geslacht of onderwijstype in de keuze van een vertrouwenspersoon zijn beperkt. De jongste leerlingen antwoordden iets vaker dat ze het CLB, de DrugLijn of het JAC zouden contacteren indien ze een probleem hebben. Bij de oudere adolescenten boetten de ouders in aan populariteit ten voordele van vrienden. Meisjes waren nog net meer dan jongens geneigd om naar hun vrienden te stappen (90,3% tegenover 82,6%). Leerlingen uit het ASO zouden iets minder vaak een vertrouwensleerkracht aanspreken (15,6% tegenover 22,5 en 25,1% in de andere onderwijstypes).

TOEGANKELIJKHEID VAN MIDDELEN

Onder min-16--jarigen dacht 55,5% gemakkelijk aan sigaretten te geraken en dacht 64,6% gemakkelijk aan alcohol te geraken. Toch wist 82,0% van de -16-jarigen dat ze geen alcohol mogen kopen en wist 86,9% dat ze geen tabak mogen kopen.

Onder 17-18-jarigen, waar het gebruik van illegale middelen het hoogst is, dacht 55,7% gemakkelijk aan cannabis te geraken en dacht 30,6% gemakkelijk aan andere illegale drugs te geraken.

Dat jongeren onder de 18 geen krasloten mogen kopen, was door slechts 60,2% van de leerlingen geweten. Dat cannabis strafbaar is, wist 67,7%.

ENKELE HIGHLIGHTS

PROFIEL REGELMATIGE GEBRUIKER VAN CANNABIS

Onder laatstejaarsgebruikers van cannabis werd onderzocht of er enkele profielverschillen te vinden waren tussen occasionele en regelmatige (wekelijkse tot dagelijkse) gebruikers van cannabis. In totaal hadden 11,3% van alle leerlingen het laatste jaar cannabis gebruikt.

In de twee jongste groepen waren 16 à 17% van de laatstejaarsgebruikers een regelmatige gebruiker van cannabis. Bij de oudste leerlingen steeg dit tot 27,4%. Jongens waren vaker een regelmatige gebruiker dan meisjes (26,7% versus 14,7%). In het BSO waren er meer regelmatige gebruikers dan in het TSO of ASO (respectievelijk 30,5%; 24,2% en 14,3%).

Een eerste verschilpunt tussen de twee profielen is de beginleeftijd. Regelmatige gebruikers gebruikten een jaar vroeger voor het eerst cannabis, namelijk rond gemiddeld 14,5 jaar, dan occasionele gebruikers.

Regelmatige gebruikers maakten veel minder het onderscheid tussen cannabis gebruiken in het weekend en cannabis gebruiken tijdens een schoolweek: 92,8% gebruikte op weekenddagen; 81,7% op schooldagen en 78,5% van deze groep gebruikte zowel in het weekend als tijdens de week. Occasionele gebruikers waren meer geneigd in het weekend cannabis te gebruiken: 71,0% had cannabis gebruikt in de laatste maand; 47,2% had cannabis gebruikt tijdens weekenddagen, 23,4% tijdens schooldagen en 15,1% zowel tijdens de week als tijdens het weekend.

Regelmatige gebruikers gaven meer motieven aan om cannabis te gebruiken dan occasionele gebruikers. Ontspanning was de belangrijkste reden (88,1%). Vervolgens gaven regelmatige gebruikers ook meer motieven aan die konden wijzen op een verhoogd risicogedrag. Zo gaf, 83,5% aan te gebruiken om stoned te zijn, 60,8% om zich goed te voelen, 54,5% om goed te kunnen slapen, 41,5% uit verveling en 14,8% omdat men moeilijk zonder te kan[13]. De meest aangeduide motivatie bij occasionele gebruikers was 'voor de gezelligheid met vrienden' (76,7%) en daarna 'om te ontspannen' (64,6%).

Verder waren er sterke verschillen te bemerken wat betreft de vriendenkring tussen regelmatige en occasionele gebruikers. Regelmatige gebruikers gaven vaker dan occasionele gebruikers aan dat de meeste tot al hun vrienden tabak (71,6% versus 47,3%), cannabis (57,6% versus 17,5%) of andere illegale drugs gebruikten (8,5% versus 2,4%). Regelmatige gebruikers zouden vaker het cannabisgebruik van hun vrienden goedkeuren of niet verkeerd vinden (69,8% versus 39,8%). Beide groepen verwachtten weinig afkeuring van hun vrienden bij het <u>proberen</u> van cannabis, maar regelmatige gebruikers verwachtten van hun vrienden vaker goedkeuring over het <u>gebruik</u> van cannabis (32,0% tegenover 12,6%).

Er bestaat een sterke link tussen het gebruik van andere illegale drugs en het gebruik van cannabis. 46% van de regelmatige gebruikers, nam ooit een andere illegale drug nemen. Onder occasionele gebruikers was dit 25,4%.

---

[13] Ter vergelijking geeft 47,5% van de occasionele gebruiker aan te gebruiken om stoned te zijn, 35,7% om zich goed te voelen, 15,2% om goed te kunnen slapen, 14,7% uit verveling en 0,8% omdat men aangeeft moeilijk zonder te kunnen[13].

ALCOHOLGEBRUIK BIJ JONGEREN

Sinds het schooljaar 2003-2004 daalde het ooitgebruik en regelmatig gebruik van alcohol bij jongeren. Ook dit jaar (2010-2011) werd deze trend bevestigd. Tussen 2000 en 2004 bedroeg het ooitgebruik van alcohol om en bij de 85%. Sindsdien zakte dit percentage en voor het tweede jaar op rij werd nu een percentage van net boven de 70% opgetekend. Deze daling is bijna volledig toe te wijzen aan het dalend ooitgebruik bij jongeren tussen 12 en 14 jaar. Het ooitgebruik in deze groep daalde van 78,2% in 2000-2001 tot ongeveer 50% tijdens de laatste 2 jaren. Bij de oudere leerlingen was er geen daling te bemerken, maar blijft het ooitgebruik stabiel. Het regelmatig gebruik van alcohol is wel bij alle leeftijdscategorieën gedaald met gemiddeld 10%. De daling heeft zich sterker doorgezet bij jongens dan bij meisjes, maar zowel vroeger als nu kent het ooitgebruik en regelmatig gebruik bij jongens een hogere prevalentie dan bij meisjes. Ook heeft de daling zich minder in het BSO doorgezet dan in het ASO en TSO.

Ondanks deze positieve evolutie, blijft het alcoholgebruik bij enkele jongeren evenzeer een aandachtspunt. Bij de jongste leerlingen was 9,5% ooit al dronken geweest en had 2,8% ooit aan bingedrinking gedaan. Bij de oudere leerlingen dronk 11,1% van de 15-16-jarigen en 20,0% van de 17-18-jarigen meerdere keren per week tot dagelijks alcohol. Verder zei 2,5% en 5,4% wekelijks dronken te zijn en gaf 5,4% en 9,8% aan elke maand aan bingedrinking te doen.

VAD volgt de internationale richtlijn dat jongeren tussen de 16 en 18 jaar slechts op maximum 2 gelegenheden per week alcohol mogen drinken en dat men per gelegenheid niet meer dan 2 (1 à 2 voor meisjes) standaardglazen alcohol mag drinken. Dit mag bovendien geen wekelijkse gewoonte zijn en leerlingen jonger dan 16 jaar mogen geen alcohol drinken. Bij -16-jarigen heeft 57,6% ooit alcohol gedronken en dronk 42,0% in de week voor de bevraging. Bij +16-jarigen dronk 34,0% meer dan 4 glazen en dronk 15,0% 14 glazen of meer, wat gemiddeld 2 glazen per dag van de week is.

Een belangrijk deel van de leerlingen uit het secundair onderwijs vertoonde dus een patroon van alcoholgebruik dat niet zonder risico is.

NIEUW OPGENOMEN ONDERWIJSVORMEN

In dit rapport was het mogelijk om het KSO mee op te nemen in de steekproef wegens een voldoende aantal deelnemende leerlingen. Consistent werden voor alle middelen hogere prevalenties opgetekend voor deze groep. Hoewel men rekening moet houden met het lage aantal leerlingen in de steekproef (n=114), wat zeker in de meer opgesplitste categorieën zoals occasioneel en regelmatig gebruik snel een vertekend beeld kan geven, is dit naar preventie toe een belangrijk aandachtspunt.

Voor het eerst werd ook een onderscheid gemaakt tussen leerlingen uit de A-stroom en leerlingen uit de B-stroom. Ook hier valt op dat leerlingen uit de B-stroom vroeger zullen experimenteren met alcohol en andere drugs dan hun medeleerlingen uit de A-stroom. Wel moet men er rekening mee houden dat leerlingen in de B-stroom gemiddeld ouder zijn en een zeer heterogene groep vormen.